

Odmienność kontrolowana. Internetowa efemeryda w stylu kamp z perspektywy językoznawcy (na podstawie blogów Sary May)

Słowniki współczesnego języka polskiego¹ leksem **odmienność** kwalifikują jako formację słowotwórczą utworzoną od przymiotnika **odmienny**, czyli ‘nie taki sam, różniący się całkowicie od kogoś lub czegoś; inny, różny; przeciwstawny; antagonistyczny’. Wyraz **odmienność** w zwyczaju społecznym funkcjonuje również jako eufemizm² zastępujący (niejako łagodzący) rzeczowniki takie jak: *upośledzenie* (fizyczne lub psychiczne), *niedorozwój*, *ograniczenie*, *niepełnosprawność*, *ułomność*, *dewiacja*, *zбочzenie*. **Odmienność** może być uwarunkowana biologicznie (różnice wyglądu spowodowane wadami wrodzonymi). Niejednokrotnie jest ona konsekwencją zdarzeń losowych, w wyniku których traci się pełną sprawność ruchową lub psychiczną. **Odmienność** może także wynikać z różnic kulturowych (tzw. **odmienność kulturowa** – efekt wychowania w innej kulturze). **Odmienność** jest zatem kategorią, którą można rozpatrywać dwuaspektowo: jako zjawisko odziedziczone (uwarunkowane genetycznie) lub nabyte (w wyniku wydarzeń losowych, poprzez wychowanie czy edukację). Synonimami **od-**

¹ *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, Warszawa 1958-1969 (dalej: SDor); *Słownik języka polskiego*, red. M. Szymczak, Warszawa 1992 (dalej: SSzym); *Słownik współczesnego języka polskiego*, red. B. Dunaj (dalej: SWJPDun), Warszawa 2000; *Słownik poprawnej polszczyzny*, red. A. Markowski, Warszawa 2010 (dalej: SPPMark) oraz *Uniwersalny słownik języka polskiego*, red. S. Dubisz, Warszawa 2003 (dalej: USJPDub).

² Termin *eufemizm*, za Walerym Pisarkiem, stosuję w znaczeniu ‘zastępczy środek językowy używany w celu uniknięcia wyrazu, wyrażenia lub zwrotu z różnych względów niewskazanego, na przykład naznaczonego tabu językowym (*eufemizmy przyzwoitościowo-magiczne*)’, *Encyklopedia języka polskiego*, red. S. Urbańczyk (dalej: EWojPUrb), Wrocław – Warszawa – Kraków 1992, s. 78; por. I. Płóciennik, D. Podlawska, *Słownik wiedzy o języku*, Bielsko-Biała 2007, s. 68 (dalej: SWOJ); A. Dąbrowska, *Wstęp*, [w:] eadem, *Słownik eufemizmów polskich, czyli rzeczy mocno w sposobie łagodne*, Warszawa 1998, s. 11-12.

mienności funkcjonującymi we współczesnej polszczyźnie³ są: *dziwactwo*, *przerysowanie*, *wynaturzenie*.

W kontekście przerysowania, pozorantstwa i efekciarstwa, według mnie, rozpatrywać należy internetową efemerydę⁴, „dziwadło”⁵, permanentną krytykantkę⁶ z wyboru – Katarzynę Szczęółek, ukrywającą się pod pseudonimem artystycznym Sara May. Nie jest to postać przypadkowa i wbrew pozorom (co sugerować może jej wulgarny sposób prezentowania opisywanych przez siebie zjawisk) nie pochodzi z marginesu społecznego. W 2006 roku, jako początkująca polska wokalistka popowa, wydała swój debiutancki album zatytułowany *Sara May*⁷. Od tego czasu tytuł tej płyty stał się jej pseudonimem artystycznym. Płyta nie została zauważona przez krytyków muzycznych, dlatego Sara May w 2007 roku zdecydowała się na założenie bloga (ang. *weblog* ‘dziennik sieciowy’)⁸ informującego jej

³ W oparciu o *Słownik synonimów* Z. Kurzowej, Z. Kubiczyn-Mędrali, M. Skarżyńskiego, J. Wiñarskiej, Warszawa 2008; *Wielki słownik wyrazów bliskoznacznych*, red. M. Bańka, Warszawa 2010 oraz strony internetowe [online], www.edupedia.pl/map/dictionary/id/7_sownik_synonimow.html i www.sownik-synonimow.eu/ [14.07.2012].

⁴ Internet od jakiegoś czasu staje się miejscem, gdzie ludzie różnych profesji w dość niewyszukany sposób kreują się na gwiazdy. Oprócz Sary May, internetową przestrzeń jako środek autopromocji wykorzystują na przykład: Gracjan Roztocki czy Pani Basia. Gracjan Roztocki jest z zawodu cukiernikiem, z zamiłowania „autorem” piosenek w stylu disco polo (przykładowe tytuły: *Impreza na maksa*, *Moje czerwone stringi*, *Świat ten nie jest taki zły*, *Dla Was moje piosenki*, *Lody, lody, lody*, *Kocham Kochanie me*, *Nasza ukochana Polsko*, *Gola Polsko*), videofilmików (np. *Bąki z pupy puszczone*), teledysków, programu kulinarnego pt. *Gotuj z Gracjanem* oraz malarzem-samoukiem. W 2009 roku otrzymał nagrodę Świra 2009 oraz nagrodę Pin Oscary 2010 jako osobowość Pin TV. Pani Basia vel Baśka, Baśka z klatki B (znana z programu *Szymon Majewski Show*, emitowanego na antenie TVN), czyli Barbara Kwarc, jest emerytką w parodystyczno-satyryczny sposób komentującą otaczającą ją rzeczywistość, zob. [online], gracjanroztocki.pl/category/blog/; gracjan.pinger.pl, www.youtube.com/user/Roztocki; www.youtube.com/watch?v=cxtoJs3cifo; www.baska.tivi.pl-YouTube [5.08.2012]; por. [online], http://www.wiadomosci24.pl/artukul/jak_internet_kreuje_gwiazdy_przypadek_sary_may_121230-2--1-d.html [5.08.2012].

⁵ Tak Katarzynę Szczęółek określają użytkownicy Internetu.

⁶ Sara May nazywa siebie „największą internetową krytyczką” ‘osobą ustawicznie krytykującą otaczającą rzeczywistość, zwłaszcza polską scenę muzyczną’. Słowniki współczesnego języka polskiego leksem *krytyczka* notują w znaczeniu ‘forma żeńska od *krytyk*; kobieta *krytyk*; kobieta krytykująca; kobieta pisząca krytyki’, zob. SDor, t. 3, s. 1202; SSzym, t. 1, s. 998; USJPDub, t. 2, s. 330. SPPMark oraz SWJPDun w znaczeniu stosowanym przez Sarę May poświadczają leksem *krytyk*.

⁷ Katarzyna Szczęółek jest również pianistką, kompozytorem, fotografem, menadżerem. Sara May regularnie współpracuje z mediami niepublicznymi, takimi jak: Superstacja, TV4 oraz TV ITV (program newsowy o show-biznesie).

⁸ Blog to rodzaj strony internetowej zawierającej odrębne, uporządkowane chronologicznie wpisy. Blogi umożliwiają zazwyczaj archiwizację oraz kategoryzację i tagowanie (ang. *tagging* ‘oznaczanie, zakładkowanie’) wpisów, a także komentowanie notatek przez czytelników danego dziennika sieciowego [online], <http://eredaktor.pl/teoria/definicja-i-rodzaje-blogow>

potencjalnych fanów o aktualnych muzycznych przedsięwzięciach, jednocześnie komentującego wydarzenia ze świata polskiego show-biznesu. Katarzyna Szczęłek na fali internetowej popularności, po trzyletniej przerwie, postanowiła wydać nową płytę o znamienym, prowokacyjnym tytule: *Erotic soul*. Krążek ten, podobnie jak jej wcześniejszy album, został zignorowany przez stacje radiowe.

Sara May własnym sumptem nakręciła również kilka teledysków. Jednak i one nie zyskały publicznej aprobaty. Co więcej, w kilka dni od premiery emisja jednego z nich – *Mój Jamie*, została zablokowana z powodów estetycznych⁹. Sara May uznała to za zamach konkurencji na jej artystyczną kreację. Artystka próbowała także (dwukrotnie) swoich sił w krajowych preselekcjach do *Eurowizji*. Próby wokalne Katarzyny Szczęłek zakończyły się fiaskiem.

Sara May celowo i świadomie wybrała blog¹⁰ jako formę komunikacji medialnej, gdyż zapewnia on:

możliwość przedstawienia szerszemu gronu spostrzeżeń, opinii i światopoglądu; „(...) to idealny komunikator”¹¹. Zdaniem artystki, „nie ma lepszego sposobu informowania o tym w świecie, który zalewany jest co sekundę nowymi ciekawostkami, niż poprzez kontrowersję, skandal, oryginalność, niebanalność oraz seks”¹².

Blog jest zatem dla Sary May z jednej strony formą autoprezentacji, czymś w rodzaju niezwykle skutecznej internetowej reklamy¹³, z drugiej zaś – zaspokaja potrzebę „gratyfikacji ego, służy samorealizacji, manife-

[23.10.2011]. Katarzyna Szczęłek przez prawie dwa lata była zupełnie anonimową internautką. Od 2008 roku zaczęła publikować posty, w których we właściwy sobie sposób (wykorzystując słowną agresję, łamiąc zasady etyki i estetyki słowa) oceniała (i ocenia) polskich celebrytów. Ostrze krytyki wymierzone zostało głównie w: Justynę Steczkowską, Natalię Lesz, Małgorzatę Kożuchowską, Tatianę Okupnik, Krzysztofa Ibisza, Alicję Bachledę-Curuś, Marylę Rodowicz, Kubę Wojewódzkiego, Michała Wiśniewskiego oraz Lidie Kopanie.

⁹ Swą formą do złudzenia przypominał on bowiem film pornograficzny [online], http://www.wiadomosci24.pl/artukul/jak_internet_kreuje_gwiazdy_przypadek_sary_may_121230-2-1-d.html [16.07.2012].

¹⁰ Blog Sary May należy do tzw. blogów dynamicznych, ‘ustawicznie uaktualnianych’. Formą przypomina tumblelog, gdyż artystka oprócz komentarza dotyczącego aktualnych wydarzeń w świecie show-biznesu, umieszcza w nim również fragmenty tekstów piosenek, videonagrania swoich utworów muzycznych oraz własne fotografie.

¹¹ [online], <http://www.saramay.pl/component/content/article/26-wywiady/13674-czat-z-fanami.html> [20.06.2012].

¹² [online], www.saramay.pl [18.11.2010].

¹³ Powszechny i globalny zasięg Internetu jako kanału przekazu jest gwarantem popularności, zob. G. Filip, *Wgląd w cudzą intymność – wyrażanie emocji w dzienniku internetowym*, [w:] *Funkcja emocjonalna jednostek językowych i tekstowych*, red. K. Wojtczuk, A. Wierzbicka, Siedlce 2004, s. 65-66.

stawianiu buntu¹⁴, jest próbą przeciwstawienia się prawom współczesnej popkultury; uznawanej przez nią za kulturę kiczu¹⁵.

Poza tym, blogi prezentują Sarę May jako jednostkę silną, bezkrytyczną, cechującą się ogromnym dystansem do siebie i świata (wręcz cyniczną). Pomimo tytułu *Żenada roku 2009*, jaki nadał jej portal internetowy plotek.pl¹⁶, nadal „tworzy” swoje wpisy, „żyjąc własnym internetowym życiem”. Prowadzi bezpardonowy prowokacyjny dialog z anonimowymi internetowymi oponentami. Jest to rodzaj kontrolowanej zabawy na społecznych emocjach. Katarzyna Szczępek to świadomy i przebiegły gracz. Dyskusja z Internautami, jaką podejmuje na swoich blogach, ma wywołać (i wywołuje) atak „galaktycznej hysterii”. Przeciwnicy Sary May (nieświadomi manipulacji) jednoczą się *ad hoc* w celu wyładowania swojej agresji na artystce. Doprowadza to do powstania nowego podmiotu komunikacji, zwanego ludzką sforą¹⁷. Sara May, jako kulturoznawca (a więc znawca zachowań społecznych), ma świadomość istnienia owej ludzkiej sfory, której niewybrednie (rynsztokowo) ripostuje¹⁸. Wydaje się, że to chyba jedyne miejsce, gdzie może to czynić bezkarnie (i wciąż tytułować się mianem gwiazdy). Żadne inne szanujące się medium w Polsce nie pozwoliłoby sobie na utratę wiarygodności i zaufania czytelników, publikując wypowiedzi o takiej formie, jaką nadaje im Katarzyna Szczępek.

Nie ulega wątpliwości, że **odmienność** Sary May jest zamierzona, celowa i przemyślana. Bez wahania można zaryzykować stwierdzenie, że wynika ona z wyrachowania, gdyż podyktowana jest nieodpartą chęcią zdobycia sławy w świecie polskiego show-biznesu. Katarzyna Szczępek uzyskała staranne wykształcenie, nie tylko muzyczne. Ukończyła wydział fortepianu klasycznego w Szkole Muzycznej I stopnia im. Karola Szymanowskiego oraz klasę fortepianu w Państwowej Szkole Muzycznej II stopnia im. Fryderyka Chopina w Warszawie. Śpiewa po polsku, angielsku i francusku¹⁹.

¹⁴ Por. M. Szczepan-Wojnarska, *Sylficzny i intymistyczny charakter blogów*, [w:] *Język @ multimedia*, red. A. Dytman-Stasieńko, J. Stasieńko, Wrocław 2005, s. 69.

¹⁵ Katarzyna Szczępek *kiczem* określa ‘każdą działalność artystyczną o niskiej wartości; tandetę’, por. USJPDub, t. 2, s. 294.

¹⁶ Przez czytelników (internautów) pudelka.pl. zaś została okrzyknięta *Sarą Żal* [online], http://www.pudelek.pl/artukul/21991/sara_may_zenada_roku_2009/ [14.08.2012].

¹⁷ Por. K. Terminińska, *Ludzka sfora w komunikacji*, [w:] *Retoryka codzienności. Zwyczajne językowe współczesnych Polaków*, red. M. Marcjanik, Warszawa 2006, s. 167.

¹⁸ Zob. wpis z bloga pt. *Forumowicze prymitywni*, który jest swego rodzaju studium upadku tzw. kultury wysokiej, przegrywającej z wszechobecnym kiczem [online], <http://www.saramay.pl/blog/2-blogowe/2310-jestecie-nikim-html> [21.06.2012].

¹⁹ Katarzyna Szczępek jest absolwentką XVI Liceum Ogólnokształcącego im. Stefani Sempołowskiej w Warszawie (klasa z wykładowym językiem francuskim). Rozpoczęła studia na wydziale romanistyki Uniwersytetu Warszawskiego, ale ich nie ukończyła. W 2009 roku zdo-

W polskich mediach zaistniała bynajmniej nie za sprawą swoich wyjątkowych zdolności artystycznych.

Sara May stała się osobą publiczną, czołową postacią brukowców i główną bohaterką portali plotkarskich (księżniczką²⁰ polskiego show-biznesu) dzięki uprawianiu bezpardonowej krytyki osób znanych z pierwszych stron gazet: aktorów, wokalistów, dziennikarzy. Od kilku lat internetowe serwisy plotkarskie prześcigają się w cytowaniu jej wypowiedzi z blogów, zapewniając sobie krociowe zyski. Dzięki mediom elektronicznym sposób wyrażania sądów o świecie polskich *celebrity* prezentowany przez Sarę May stał się popularny, a cel nadrzędny – osiągnięty. Myślą przewodnią blogów Sary May jest bowiem wprowadzenie do publicznego obiegu przede wszystkim kempowej filozofii, a za jej pośrednictwem rozbrat z wszechobecnym we współczesnej kulturze kiczem. Kemp wyzyskiwany jest przez Sarę May niejako w celu kulturowej samoobrony²¹.

O *odmiennosci* Sary May osadzonej w kempowej estetyce świadczy przede wszystkim silna potrzeba ekspresji osobistej²². Katarzyna Szczołek szczególną rolę przywiązuje do swego nienagannego, zawsze prowokacyj-

była tytuł magistra kulturoznawstwa w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie. Praca magisterska pt. *Skandal, plotka, gwiazdy i celebrity* jest kontynuacją jej wcześniejszych zainteresowań polskim światem show-biznesu. Napisana przez nią praca licencjacka nosi tytuł: *Piosenkarz w machinie polskiego show-biznesu*.

²⁰ Tytuł książęcy Sara May nadała sobie sama. Portale plotkarskie tę tytułaturę przejęły i z upodobaniem (wręcz uporczywie) ją stosują.

²¹ Kemp jest przede wszystkim kwestią „autoprezentacji, nie – wrażliwości”, M. Booth, *Campe – toi! O genezie i definicji kampu*, przekł. M. Telicki, Nowy Jork 1983, s. 69. Jest gloryfikacją charakteru: jedności, siły indywidualności danej osoby, jej ekstrawagancji, ironicznego dystansu do świata, wręcz cynizmu, S. Sontag, *Notatki o kampie*, przekł. W. Wartenstein, „Literatura na Świecie” nr 9/1979, s. 315, 317. Kemp to wizja świata w kategoriach stylu szczególnego rodzaju. Prezentuje nową wrażliwość. Nie jest ona moralistyczna – jak ta związana z kulturą tradycyjną – ani rozdarta pomiędzy pasją moralną i estetyczną, jak wrażliwość awangardowa. Wrażliwość kampu jest całkowicie estetyczna [online], <http://www.panoptikum.pl/nr6//php> [15.05.2012]. Charakteryzuje ją upodobanie do tego, co przesadne, co „się nie mieści” (off), umiłowanie do rzeczy „będących tym, czym nie są”. Kempowy smak odrzuca naturalny porządek estetyczny w kategoriach dobry – zły. Jednocześnie kemp tej dychotomii nie odwraca. Nie zakłada jednak, że dobre jest złe lub złe jest dobre. Proponuje dla sztuki (i życia) inny – dodatkowy – zestaw kryteriów wartości: „to jest dobre, bo jest okropne”. Istotą rzeczy w kampie jest detronizacja powagi. Wprowadza nowy, bardziej złożony stosunek do „rzeczy serio”. „Można być poważnym mówiąc o rzeczach frywolnych, frywolnym mówiąc o poważnych”, S. Sontag, op. cit., s. 311, 318, 320, 323. Zdaniem Marii Janion, „w kampie wyrażającą funkcję języka zastępuje funkcja stylistyczna (...) – groteskowe przerysowanie”, eadem, *Żyjąc tracimy życie. Niepokojące tematy egzystencji*, Warszawa 2001, s. 299.

²² Por. D. M. Osiński, *Dandysa dziewiętnastowieczny tekst o ciele. Przyczynek do teorii cielesności dandysa*, [online], [Tekstualia_Palimpsesty_ literackie, naukowe, artystyczne... html](http://www.palimpsesty.pl/literackie_naukowe_artystyczne...html), pod honorowym patronatem Dziekana Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, prof. dra hab. S. Dubisza [7.04.2012].

nego wyglądu. Elementem przewodnim perfekcyjnie wystylizowanych kreacji jest czerń. Sara May w ogóle przejawia zamiłowanie do ciemnych (czarnych) strojów, w myśl kempowej zasady: *Im coś jest ciemniejsze – tym jest prawdziwsze*. „Medialne bycie” artystka zapewnia sobie poprzez permanentne szokowanie, skandalizowanie, przełamywanie stereotypów i tabu kulturowego. Na przykład wielką prowokacją stał się plakat wyborczy Sary May, na którym zaprezentowała się w bikini²³. Plakat okazał się na tyle interesujący, że emitowały go prawie wszystkie liczące się stacje telewizyjne, polskie i europejskie. Podczas wywiadu w programie *Pytanie na śniadanie* wokalistka zaskoczyła dziennikarzy swą bezpruderyjnością; bez skrępowania wypowiadała się w kwestii napletka i obrzezania Żydów²⁴. Artystka branżą muzyczną zaszokowała teledyskiem (o silnym wydźwięku homoseksualnym) do klipu *True love*. Przez internetowy portal Wirtualna Polska teledysk ten oceniony został jako „najbardziej kontrowersyjny produkt muzyczny roku”. A oto, co Sara May twierdzi o sobie²⁵:

Dla ciemnoty, dla ludzi małych i ograniczonych jestem kontrowersyjna. Dla ludzi z otwartym umysłem jestem całkiem normalna. (...) Piszę tylko bloga, mam swoje zdanie. (...) Jestem nieobliczalna, ale nie kontrowersyjna [online, sara – may.blog.onet.pl, 3.10.2008];

Informuję wszem i wobec, że jestem jedyna w swoim rodzaju, wyjątkowa i niepowtarzalna, i że mam własną wizję swojej kariery [online, sara – may.blog.onet.pl, 23.03.2008];

Nie ma w Polsce takiej osoby jak ja i wiem, że jestem kopalnią złota dzięki swojej osobowości. Śpiewać potrafię i mam osobowość. Do tego świetnie gram na fortepianie co powoduje, że moja wartość jest wysoka. Nikt i nic nie jest w stanie mi zaszkodzić, bo mam umiejętności [online, www.sara-may.pl, 26.01.2010];

Takie wysokie mniemanie o sobie mam od dziecka. Lubię się wyróżniać. (...) Nie jestem zarozumiała, po prostu wiem ile znaczę i jak cenna jest moja wiedza [online, sara – may.blog.onet.pl, 18.04.2008];

²³ W 2010 roku Katarzyna Szczołek brała udział w wyborach samorządowych. Kandydowała na radną w Warszawie.

²⁴ [online], <http://youtube.com/watch?v=hMxVIWIaEKM> [23.08.2012].

²⁵ Przytaczam cytaty z blogów artystki, zachowując oryginalną ortografię i interpunkcję.

Urodziłam się z potrzebą bycia w centrum, na scenie, z wielką pewnością siebie i przekonaniem o swojej indywidualności i wyjątkowości [online, www.saramay.pl, 4.04.2011].

Poza tym *inność* Katarzyny Szczęółek w stylu *kamp* polega na epatowaniu swoją niezależnością; wręcz „chorobliwej” obronie osobistej wolności²⁶. Oto przykłady z blogów artystki:

Miałam kilka propozycji [wzięcia udziału w popularnym show telewizyjnym – dop. A.S.] w przeciągu 3 lat, ale nie doszły do skutku z różnych powodów. (...) Udział w show niesie ze sobą jeden ujemny skutek – stajesz się przesłodzoną marionetką. (...) Nie lubię być małpą w cyrku [online, www.saramay.pl, 13.10.2008];

Niezależność jest moim atutem, bo jako jedyna funkcjonująca na polskim rynku muzycznym artystka sama produkuję swoje płyty, teledyski, sesje zdjęciowe [online, www.saramay.pl, 4.04.2011];

Denerwuje Was [internetowi oponenci – dop. A.S.], że śmiem krytykować i pisać jakim prawem oceniam innych. A no podstawowym prawem każdego człowieka – prawem wolności słowa (...). Mam ochotę, to krytykuję. Generalnie to nie interesuje mnie Wasze zdanie na mój temat (...), bo cokolwiek uważacie ja zrobię swoje [online, [sara – may.blog.onet.pl](http://sara-may.blog.onet.pl), 25.10.2007].

Nieodzownym elementem *kampowej nieprzystawalności* (również Sary May) jest niewątpliwie protest wobec obowiązujących (zwyczajowo akceptowalnych) norm i zasad, negacja zastanej rzeczywistości oraz permanentna krytyka. Sara May pisze:

Mam w dupie pokorę. Jeszcze nikt nie osiągnął sukcesu przez bycie potulnym osłem [online, [sara – may.blog.onet.pl](http://sara-may.blog.onet.pl), 3.02.2009];

Grobowe święta od zawsze budziły we mnie bunt. Bunt przed masowym pamiętaniem, bunt przed wyznaczonym terminem w kalendarzu, by odwiedzić kawałek muru, bunt przed robieniem biznesu na śmierci (...). Robi się targ próżności, a miejsce na zadumę zamienia się w banknotowy cyrk (...). Niech każdy we własnym zakresie odwiedza grób wtedy kiedy

²⁶ Kreacji Sary May, w nomenklaturze z zakresu psychologii, odpowiada termin *indywidualizm solipsystyczny*. Cechą dystynktywną tego typu postawy jest „kreowanie siebie jako jednostki «różniacej się» od pozostałych członków grupy społecznej, którą osoba reprezentuje”, por. M. Karwatowska, *Autorytety w opinii współczesnej młodzieży*, Lublin 2012, s. 103.

ma potrzebę, a nie wtedy gdy nakazuje kalendarz [online, www.saramay.pl, 29.10.2011];

Polska to zacofany i głupi kraj (...). Bo jaki normalny kraj pozwala na to, żeby zagraniczni artyści zarabiali u nas pieniądze, a nie rodzimi? (...) Największe radia wydają się być niewolnikami zachodnich wytwórni. (...) Mądry kraj to taki, który zdaje sobie sprawę, że przez wieki to artyści byli motorem rozwoju świata i docenia swoich. Mądry kraj, ale nie Polska [online, [sara – may.blog.onet.pl](http://sara-may.blog.onet.pl), 7.01.2008].

Kolejną kategorią budującą kampową *różność* Sary May jest zasada bycia jako grania roli. Wokalistka (nie tylko na blogach) kreuje się na mentora-komentatora:

Kornelia Marek stosowała doping na Olimpiadzie w Vancouver. (...) to nie jest sportowiec. To oszust. (...) To niemoralne, nieuczciwe i wątpliwej klasy postępowanie [online, www.saramay.pl, 17.03.2010];

Wiele dziewczyn nie ma żadnego celu w życiu, poza posiadaniem dzieci i wzięciu ślubu. To oczywiście wina społeczeństwa w jakim żyjemy, wartości jakie są nam wpajana. Nie mówię, że posiadanie dziecka i męża jest złe, ale jeśli staje się głównym sensem życia to niedobrze. Wielu dziewczynom nie przeszkadza bycie krową rozplodową a rozmnażanie uważają za sukces. To jednak strata czasu. Jest tyle piękniejszych i ciekawszych zajęć, w których można się spełniać [online, www.saramay.pl, 25.05.2010];

Dopalacze biorą kretyni (...). Jeśli ktoś jest idiotą i chce brać dopalacz to niech bierze. Kretyn pozostanie kretynem i żadne prawo tego nie zmieni [online, www.saramay.pl, 2.10.2010].

Artystka prezentuje siebie również jako bezinteresowną moralistkę walczącą z wszechogarniającą tandetą, sztucznością i bezguściem. Krytykuje skorumpowane środowisko popkultury, promujące bylejakość, mierność i pospolitość. Nazywa siebie współczesnym dandysem²⁷ oraz

²⁷ Dandyzm (ang. *dandy* 'elegan, modniś') – postawa życiowa oparta na przeświadczeniu, że życie może być przejawem samoekspresji i sztuką. To sposób postrzegania świata jako chaosu, jako wrogiego i nieprzyjaznego, a przede wszystkim nieautentycznego otoczenia, zob. [online], scratchpad.wibia.com/wiki/Cyganie,_dandysi,_dekadenci [15.05.2012]; „Dandys w dawnym stylu nienawidził pospolitości. Dandys w nowym stylu, wielbiciel kampu – ceni pospolitość. Tam, gdzie dandys byłby stale obrażony lub znudzony, wyznawca kampu jest stale rozbawiony, zachwycony. Dandys przykładął do nosa perfumowaną chusteczkę i był bliiski omdlenia; znawca kampu wdycha smród i chlubi się tym, że ma mocne nerwy”, S. Sontag, op. cit., s. 321.

autentycznym i jedynym²⁸ wojownikiem prawdy. Sara May jest buntownikiem, ale przerysowanym. Raczej bawi się konwencją, prowokuje, szokuje; parodiuje. Prowokuje nie tylko wyglądem i sposobem bycia, ale głównie poprzez stosowanie własnego, wymykającego się prostym osądom moralnym²⁹ kampowego języka. Szokuje po to, by czytelników jej blogów (a także za pośrednictwem polskich portali plotkarskich odbiorców kultury masowej) uwodzić tym, co ma odpychać i obrzydzać zarazem. Artystka krytykuje głównie współczesną popkulturę, która – w jej przekonaniu – jest „emanacją wieśniactwa” (‘nieobycia, nieokrzesania, prostoty’) i „kiczowatości” (‘bylejakości’). Szmira, tandeta, bezguście, fałsz i zakłamanie, oto, według Katarzyny Szczołek, kwintesencja polskiej sceny popowej (i w ogóle współczesnej kultury). Synonimami współczesnej sztuki stosowanymi przez Sarę May są zazwyczaj: **kicz**, **badziew**, **bełt**, **czerstwizna**, **gniot**, **kašana**, **kupa**, **obciach**, **pierd**, **sraczka** oraz **syf**. W stosunku do przedstawicieli świata popkultury, głównie piosenkarzy, Sara May operuje najczęściej emocjonalizmami takimi jak: **burak** ‘ktoś nieobyty, prostak’³⁰, **chuj** ‘pejoratywnie o mężczyźnie; byle kto’, **cipka** ‘pogardliwie o kobiecie’, **fredzio** ‘deprecjonująco o mężczyźnie’, **lumpeciara** ‘dziewczyna/kobieta o niechlujnym wyglądzie’, **maszkaron** ‘osoba pozbawiona urody, wdzięku, uroku osobistego’, **matol** ‘osoba mało inteligentna’, **pasztet** ‘dziewczyna/kobieta o obfitych kształtach; gruba’, **paszczur** ‘dziewczyna/kobieta nieurodziva’, **pedzio** ‘deprecjonująco o mężczyźnie’, **pierdolec** ‘osoba nieokrzesana’, **pinda** ‘kobieta ładna, ale głupia’, **pustak** ‘kobieta dbająca wyłącznie o wygląd, bez podstawowej wiedzy o świecie’, **rupieciara** ‘gwiazda, której popularność spada wraz z wiekiem; przebrzmiała artystka’, **wieśniak** ‘osoba nieobyta, nieokrzesana; pozbawiona gustu’. Głównym sposobem autokreacji językowej Sary May jest „upotocznienie, wulgaryzowanie wypowiedzi,

²⁸ „Bycie wojownikiem prawdy to jedno, a myślenie i dystans to drugie. A i jeszcze jedno, jeśli Doda chce być wojownikiem prawdy to niech sobie silikonu usunie, bo jaki to wojownik prawdy skoro od stóp do głów sztuczny. Wojownik prawdy silikonem wypchany!:) he” [online], <http://www.saramay.pl/blog/2-blogowe/10967-wojownik-prawdy-silikonem-wypchany.html> [12.04.2012].

²⁹ M. Gołębiowska, *Kamp jako postawa estetyczna w postmodernistycznych uwikłaniach*, „Sztuka i Filozofia” 1999, t. 17, s. 29.

³⁰ Znaczenia leksemów podaję w oparciu o słowniki polszczyzny ogólnej (SDor, SSzym, SWJPDun, USJPDub, SPPMark) oraz słowniki polszczyzny potocznej: *Słownik polszczyzny potocznej*, red. J. Anusiewicz, J. Skawiński, Warszawa – Wrocław 1996 (dalej: SPP); *Wypasiony słownik najmłodszej polszczyzny* B. Chacińskiego, Kraków 2005; *Słownik polszczyzny potocznej* M. Czeszewskiego, Warszawa 2008 oraz *Małą encyklopedię obciachu* P. Gogelra, A. Januszkiewicz, M. Klajn, M. Wesołowskiego, Poznań 2008.

a także stylizacja środowiskowa³¹. To polszczyzna „ulicy, polszczyzna codziennych kontaktów w wynaturzony sposób imitująca komunikowanie bezpośrednie”³². Dosadne, „mocne przeżywanie rzeczywistości”³³ w języku Sary May wyraża się głównie poprzez stosowanie słownictwa potocznego³⁴, nacechowanego emocjonalnie³⁵, głównie wulgaryzmów referencyjno-obycajowych³⁶, np.: **dupsko** zgr. od **dupa** ‘tyłek, pośladki; uszczypliwie o kobiecie’, **kaszana** ‘sytuacja skomplikowana, trudna; kłopoty; zamieszanie, bałagan, niepowodzenie, skompromitowanie się’, **kurwa** ‘1. o prostytutce; także o kobiecie źle prowadzącej się, często zmieniającej partnerów seksualnych, 2. przekleństwo, 3. bardzo obelżywie o dziewczynie/kobiecie; także w formie wyzwiska, 4. pogardliwie o człowieku, który postępuje podle, nikczemnie, niemoralnie; łajdak’, **pierda** ‘drobnostka, błahostka’, **pierdolić** ‘mówić bez sensu’, **ruchać** ‘odbywać stosunek seksualny’, **sraczka** ‘biegunka, rozwolnienie’. Sara May często operuje także potocyzmami o nacechowaniu obraźliwym³⁷ typu: **debil** ‘pogardliwie o człowieku głupim, ograniczonym; także w formie obelżywego wyzwiska’, **matol** ‘pogardliwie o człowieku tępym, wolno myślącym, nierozgarniętym; także niezaradnym, flegma-

³¹ Dokładniejsze studium języka artystki przedstawiam w artykule pt. *Kampowy język Sary May i jego reminiscencje w polskich portalach plotkarskich (na podstawie blogów „najostrzejszej internetowej krytyczki”)*, [w:] *Tekst – akt mowy – gatunek wypowiedzi*, red. U. Sokólski, Białystok (w druku); por. *Internetowe portale plotkarskie – próba analizy językowej*, [w:] *Skandal w kulturze. Tabu – Trend – Transgresja*, red. B. Płonka-Syroka, M. Ursel, Wrocław 2012, t. 2, s. 31-47.

³² Antoni Furdal twierdzi, że „język potoczny jest w społeczeństwach mało zróżnicowanych wewnętrznie, np. wśród ludów tzw. prymitywnych, właściwie jedynym rodzajem języka. W takich warunkach używają go wszyscy, ponieważ brak jest specjalizacji zawodowej i w ogóle sytuacji prowadzących do wyodrębnienia się pewnych grup ludzkich”, zob. A. Furdal, *Językoznawstwo otwarte*, Opole 1977, s. 151-152. Podobne stanowisko zajmują A. Wilkoń, *Typologia odmian językowych współczesnej polszczyzny*, Katowice 1987, oraz J. Bartmiński, *Pojęcie derywacji w lingwistyce*, Lublin 1981; idem, *Styl potoczny*, [w:] *Współczesny język polski*, red. J. Bartmiński, Lublin 2001, s. 115-134.

³³ Termin K. Ożóg, *Polszczyzna przełomu XX i XXI wieku*, Rzeszów 2007, s. 193.

³⁴ W omówieniu uwzględniłam takie wyrazy, które w słownikach polszczyzny ogólnej opatrzone są kwalifikatorami *potoczny* lub *pospolity*. Analizowane słownictwo porównałam ze słownikami polszczyzny potocznej.

³⁵ Wyrazy (i frazeologizmy) nacechowane są nieodzownym elementem stylu potocznego „ogólnego, substandardowego stylu funkcjonalnego, używanego w nieoficjalnym, spontanicznym, familiarnym typie kontaktów językowych”; ze względu „na szczególnie rodzaj wspólnoty w sposobie widzenia, doświadczania i wyrażania świata” nazywanego „intersocjolektem”, zob. SPP.

³⁶ Termin *wulgaryzm referencyjno-obycajowy* stosuję za M. Grochowskim w znaczeniu „jednostka leksykalna naznaczona tabu ze względu na jej cechy semantyczne i zakres odniesienia przedmiotowego, za pomocą której naruszane są konwencje kulturowe przyjęte w danej społeczności”, idem, *Słownik polskich przekleństw i wulgaryzmów*, Warszawa 2008, s. 20.

³⁷ Świadczą o tym kwalifikatory słownikowe.

tycznym; cieć, przyglup, **tepak** 'pogardliwie o człowieku tępym, mało inteligentnym', **tuman** 'pogardliwie o człowieku tępym, mało inteligentnym, nierozgarniętym'. Katarzyna Szczępek korzysta również z potocznych o zabarwieniu pogardliwym, np.: **burak** '1. rumieniec lub człowiek, który się zarumienił; cegła, 2. człowiek pochodzący ze wsi; wieśniak, 3. człowiek nieobyty, zacofany, niekulturalny, 4. miłośnik muzyki disco polo', **dzieciorób** 'mężczyzna mający dużo dzieci', **gląb** 'człowiek nierozgarnięty, nieudolny, mało inteligentny, głupi', **lumpeciara** 'o kobiecie wzbudzającej odrazę swoim wyglądem; kobieta wyglądająca niechlujnie', **wieśniara** 'forma żeńska od **wieśniak**, tj. osoba nieobyta, nieokrzesana'. Oprócz tego w języku Sary May nie brakuje potocznych o charakterze lekceważącym, takich jak: **picuś** 'człowiek przesadnie dbający o swój wygląd', **ćwok** 'człowiek nierozgarnięty, powolny, głupi, nielubiany, nietowarzyski; ćmok'. Wokalistka posługuje się również neologizmami³⁸ oraz neosemantyzmami³⁹. Wśród innowacji językowych przeważają neologizmy słowotwórcze⁴⁰: **blachara** 'kobieta zainteresowana mężczyznami posiadającymi ekskluzywne samochody', **fizol** '1. o pracowniku fizycznym, robotniku; robot, 2. o silnym, dobrze zbudowanym chłopaku/mężczyźnie: także o kulturyście', **gluchelec** 'wokalista pozbawiony słuchu muzycznego', nad wyrazami stosowanymi w nowych znaczeniach (neosemantyzmami sytuacyjno-kontekstowymi⁴¹): **klępa** 'obelżywie o dziewczynie/kobiecie', **krytyczka** 'osoba ustawicznie krytykująca wszystko i wszystkich; krytykantka', **młotek** 'lekceważąco o człowieku tępym, ograniczonym, topornym; także w formie obraźliwego wyzwiska', **pasztet** '1. o bardzo brzydkiej dziewczynie, kobiecie, 2. niespodziewana, zaskakująca, kłopotliwa sytuacja', **baleron/salceson/wieloryb**

³⁸ Według Walerego Pisarka, *neologizm* (czyli innowacja językowa), to „element języka (wyraz, wyrażenie), który może być albo uzasadniony i potrzebny, nieuzasadniony i niepożądany”. Nowe wyrazy powstają najczęściej w celu „nazwania nowych przedmiotów i pojęć albo dla wyrażenia różnicowanego stosunku mówiącego do tego, z czym się stykają”, zob. EWoj-PUrb, s. 221-222. Spośród wyekscerpowanego materiału leksykalnego za neologizmy uznałam te wyrazy, które nie zostały odnotowane w: SDor, USJPDub, SPPMark, SPPCz, WSN-PCh.

³⁹ Za *neosemantyzm*, inaczej nowoznacznik (w oparciu o definicję W. Pisarka), uznaję „wyraz użyty w nowym znaczeniu”, zob. EWojPUrb, s. 222.

⁴⁰ Za EWojPUrb oraz SWOJ, *neologizmem słowotwórczym* określam „nowy leksem utworzony od wyrazu już istniejącego w języku przez dodanie przedrostków i przyrostków”, por. U. Sokólska, *Neologizmy słowotwórcze w „Zielu na kraterze” i „Szczenięcych latach” Melchiora Wańkowicza*, red. B. Nowowiejski, „Białostockie Archiwum Językowe” nr 2, Białystok 2002, s. 131-156; eadem, *Neologizm jako element stylotwórczy*, [w:] *Odmianny stylowe polszczyzny dawniej i dziś*, red. U. Sokólska, Białystok 2012, s. 309-327.

⁴¹ Termin *neosemantyzm sytuacyjno-kontekstowy* stosuję za D. Zdankiewicz-Jedynak, *Język potoczny wśród innych odmian stylistycznych polszczyzny*, [w:] eadem, *Wykłady ze stylistyki*, Warszawa 2010, s. 101.

‘tęgi człowiek’. Sporadycznie w języku artystki pojawiają się eufemizmy typu: *bzykanie* ‘odbywanie stosunku seksualnego’. Poza tym Sara May wykorzystuje słownictwo środowiskowe⁴², przejęte z gwary młodzieżowej: *hejka* ‘cześć, in. hej’, *cool* ‘dobrze, w porządku’, *hepi* ‘oznaka zadowolenia’, *maniana* ‘głupota, szaleństwo’ oraz slangu miejskiego⁴³: *fredzio* ‘penis’, *badziew* ‘coś tandetnego, źle zrobionego; również coś nudnego lub niesmacznego’, *bełt* ‘tanie wino; wymioty’. Przejawem potoczności języka Sary May jest także stosowanie frazeologii⁴⁴ o charakterze wartościująco-emocjonalnym. Wśród frazeologizmów używanych przez artystkę największą grupę stanowią wyrażenia⁴⁵, np. *ch...nia z grzybnią* ‘byłe co’, *cipka niewydymka* ‘osoba przesadnie skromna’, *dno i czerstwizna* ‘bylejakość’, *karierowicze i dupy wołowe bez mózgu* ‘artyści bez osobowości; bez pomysłu na siebie’, *ludowa/obciachowa/popolita pieśniarka* ‘słaba wokalistka’, *niewyjściowa żona* ‘gruba żona’, *skowyt zdychającego psa* ‘żenujący śpiew; banalne wykonanie’, *slonina na salonach* ‘promowanie grubych kobiet’, *świnka Pyggy* ‘kobieta gruba’, *tleniona blondyneczka* ‘lekceważąco o kobiecie głupiej i naiwnej’. Dość licznie reprezentowane są zwroty: *mieć usta jak pontony* ‘mieć usta zniekształcone nadmierną ilością kwasu hialuronowego’⁴⁶, *ocipieć do reszty* ‘zwariować; postradać zmysły’, *przedawkować z błyszczkiem* ‘mieć niestosowny, zbyt ostry makijaż’, *śpiewać jak pedzie-fredzie* ‘śpiewać jak homoseksualista’, *wyglądać jak zepsute kotlety mielone* ‘wyglądać nieeste-

⁴² Za SWOJ, „w zakresie słownictwa środowiskowego wyróżnić możemy: terminologię naukową i techniczną; słownictwo środowisk przestępczych, gwary tajne, gwarę uczniowską i studencką, słownictwo gwar miejskich”, s. 241 - 242. W. Pisarek, w odniesieniu do języka środowiskowego, stosuje dodatkowo terminy synonimiczne: żargon, slang, EWojPUrb, s. 138, 412.

⁴³ Przytaczam definicje za: *Miejskim słownikiem slangu młodzieżowego i polszczyzny potocznej* [online], <http://www.miejski.pl> [3.06.2012].

⁴⁴ W obrębie związków frazeologicznych używanych przez Sarę May, w oparciu o kryterium formalne, wyodrębniłam: wyrażenia, zwroty i frazy, zob. SWOJ, s. 70-80.

⁴⁵ Większość spośród odnotowanych przeze mnie wyrażeń ma charakter metaforyczny. Zgodnie z definicją Janusza Sławińskiego za *metaforę* uznaję „wyrażenie, w którego obrębie następuje zamierzona przemiana znaczeń składających się na nie słów. Nowe zmienione znaczenie zwane metaforycznym, kształtuje się zawsze na gruncie znaczeń dotychczasowych pod presją poszczególnych okoliczności użycia, np. w niezwykłej referencji, a zwłaszcza niezwykłego kontekstu słownego, wprowadzającego składniowe zależności między wyrazami dotąd w takich zespoleniach niewystępującymi”, zob. *Słownik terminów literackich*, red. J. Sławiński, Wrocław – Warszawa – Kraków 1988, s. 300. Z badań K. Ożoga wynika, że stosowanie metafory potocznej uwarunkowane jest dwoma czynnikami: po pierwsze, potrzebą bycia w tej samej przestrzeni językowej, co przeciętni Polacy, po wtóre, chęcią bycia zrozumiałym, gdyż „metafora potoczna znakomicie, w sposób prosty, przejrzysty, zdroworoządkowy przybliża skomplikowane nieraz procesy i zjawiska społeczne i polityczne”, zob. K. Ożóg, op. cit., s. 65.

⁴⁶ Zwroty: *mieć usta jak pontony*, *śpiewać jak pedzie-fredzie*, *wyglądać jak zepsute kotlety mielone* mają formę *porównań frazeologicznych*, zob. SWOJ, s. 81.

tycznie'. Z fraz natomiast wokalistka korzysta w sytuacjach wyjątkowych: **Ani be, ani me, ani kukuryku!** 'ani słowa, nic (nie mówić)'.⁴⁷

Kreacja, czy raczej stylizacja Sary May, jest zabiegiem świadomym, skrupulatnie przemyślanym. To efekt zabiegów autopromocyjnych stosowanych zarówno przez wielu zachodnioeuropejskich artystów (Madonna), jak i rodzimych reprezentantów świata show-biznesu (Doda). Prowokacyjny wygląd, zachowanie oraz „barbarzyński/niewybredny/nieokrzesany język”⁴⁷ to zabiegi czysto komercyjne, mające, przede wszystkim, zapewnić podwyższenie zainteresowania stroną internetową artystki, dokładniej, zwielokrotnienie ilości wejść internautów na jej blog. Miejmy nadzieję, że takie działania (zwłaszcza językowe), jakie prezentuje Katarzyna Szczępek, nie zostaną wpisane w kanon powszechnych praktyk promocyjnych, a za kilka lat nikt (może i sama Sara) nie będzie o nich pamiętał.

⁴⁷ Por. A. Grybosiowa, *Liberalizacja społecznej oceny wulgaryzmów*, [w:] eadem, *Język wtopiony w rzeczywistość*, Katowice 2003, s. 32-41.

SUMMARY**Controlled otherness. The ephemeric Internet phenomenon of camp
(based on Sara May's blogs)**

The aim of this article is to analyze the otherness of camp style created for marketing purposes. Katarzyna Szczępek, using the pseudonym Sara May, is considered (not only by internet users), to be the most scandalizing person in the Polish show-business. She shocks not only through her looks or provocative behavior, but her assessment of the world of Polish celebrities. Sara May's language is ostensibly vulgar. Her verbal aggression is a purely commercial act. It increases interest in her blogs, thus improving the singer's record sales.